

15/2/2012

נושאונט מס' 21

דבר העורך

שלום לכם,

לפניכם גיליון מספר 21 של נושאונט, הפותח את השנה השישית של העיתון הבולאי המקוון הראשון בשפה העברית. בגיליון זה תמצאו מאמר של חברנו **יוסי חרש** על "קיצור תולדות הנחושת". מאמר זה "מתכתב" עם "קיצור תולדות הברזל" שפורסם בגיליון נושאון האחרון. גם כאן ימצא הקורא מגוון מרשים של חומר בולאי, הכולל פריטים איכותיים רבים שנחקרו לעומק על ידי יוסי, דבר הבא לידי ביטוי בתיאור הקפדני של הפריטים. אנו שמחים להודיע שיוסי כבר שלח שלושה מאמרים נוספים בסדרה זו, והם ישובצו בגיליונות הבאים.

המאמר השני בגיליון, של יושב ראש איל"ת, **ד"ר יהושע מגר**, מוקדש לנושא הפרזנטציה בתצוגה בולאית, למעשה, זהו סיכום כתוב של ההרצאה אותה נשא יהושע במפגש שנערך בתחילת דצמבר. בעתיד נביא סיכומים דומים של מספר הרצאות נוספות מתוך הסמינר למציגים מתחילים המתנהל בשנתיים האחרונות.

באמצע 2013 תיערך בתל אביב תערוכת בולים לאומית. כנהוג, התערוכה תערך בהשתתפות מספר מדינות נוספות, כך שהקהל הישראלי יוכל להיחשף לתרבויות בולאיות אחרות. אנו מקווים שהתימאטיקה הישראלית תיוצג הפעם גם על ידי מספר משתתפים חדשים מקרב בוגרי הסמינר. ועד האגודה מנסה לארגן "יום תימאטיקה" במסגרת התערוכה. בשלב זה התכניות הן ברמה ראשונית בלבד, ואנו נעדכן בהמשך בהקדם האפשרי.

אנו שבים ומזכירים לכם, כי הגיע המועד לשלם את דמי החבר באיל"ת לשנת 2012, העומדים על סך של 140 שקל (70 שקל לנוער). שילחו **עוד היום** המחאה לפקודת איל"ת לגזבר, שלמה וורגן (ת.ד. 2561, ראשון לציון 75124), ותבוא עליכם ברכה.

שלכם,

יורם ואריק.

קיצור תולדות הנחושת יוסי חרש

נחושת וסגסוגות העשויות נחושת נמצאות בשימוש כבר אלפי שנה. בתקופת האימפריה הרומית עיקר כרית הנחושת הייתה בקפריסין, ומכאן שם שמה של המתכת: מלכתחילה היא נקראה בלעז *cuprum* (כלומר, המתכת של האי Cyprus), ושם זה קוצר ל-*cuprum*.

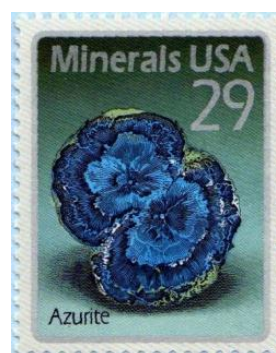
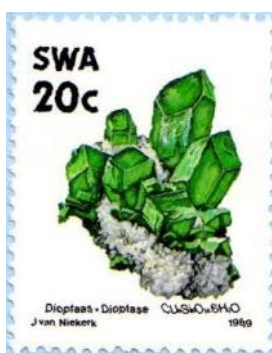
הנחושת קיבלה את שמה מקפריסין

נחושת בצורתה הטבעית

הנחושת היא מתכת רכה, המצטיינת במוליכות חום ומוליכות חשמל גבוהות, והגוון האדמדם – כתום הוא מסימני ההיכר שלה. עיקר השימוש התעשייתי (60%) של נחושת הוא בחוטי חשמל, קרוי ואינסטלציה (20%) ומכונות לתעשייה (15%). כאשר נדרש חומר בעל רמת קשיות גבוהה יותר יוצרים סגסוגת של נחושת עם יסודות אחרים ומקבלים פליז או ארד.

נחושת קיימת בטבע הן בצורתה הטבעית והן כחלק ממינרלים. המינרלים העיקריים המכילים נחושת הם עפרות גפרתיות, כגון כלקופיריט או בורנייט. באיזורים עתירי חמצן (סביב מאגרי מים, למשל) קיימים שלל מינרלים אקזוטיים, כגון אזורייט, מלכיט ודיופטייט. ראו נא כמה יפים הם מינרלים אלה (וגם בולים אלה)! רק כדי לא להעמיס על הקורא שמות לועזיים ומסובכים נוספים נמנעתי מלהציג כאן מינרלים נוספים המכילים נחושת.

מינרלים המכילים נחושת. מימין לשמאל: בורנייט, אזורייט, מלכיט ודיופטייט.

נחושת בתרבות העתיקה

נחושת הייתה ידועה לחלק מהתרבויות העתיקות ביותר המוכרות לנו, והשימוש בה נמשך לפחות עשרת אלפים שנה. מעריכים כי היא נתגלתה למין האנושי באיזור המזרח התיכון: תליון נחושת שנמצא בצפון עיראק מתוארך לכ-8,700 לפני הספירה. רק השימוש בברזל ובזהב קדם לשימוש האנושי בנחושת.

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית

בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

העדות הקדומה ביותר להתכת נחושת ליצירת כלים היא אזמל שנתגלה בעיירה פרוקופיה שבסרביה, המתוארך לשנת 5,500 לפני הספירה. מלבד אזור הבלקנים הומצא תהליך ההתכה באופן עצמאי גם באזורים אחרים בעולם: בסין בשנת 2,800 לפני הספירה לערך, בהרי האנדים בערך בשנת 2000 לפני הספירה, במרכז אפריקה בשנת 600 לספירה לערך ובמערב אפריקה כשלוש מאות שנה מאוחר יותר. יציקת עופרת לתבנית העשויה שעווה הומצאה בדרום מזרח אסיה בין השנים 4,500 ל-4,000 לפני הספירה. אצי איש הקרח, זכר שחי בשנים 3,300 – 3,200 לפני הספירה, ואשר גופתו החנוטה בקרח נתגלתה בהרי האלפים בצפון איטליה, נמצא ולצדו גרזן בעל ראש נחושת ברמת ניקיון של 99.7%. ריכוז גבוה של נחושת וארסן בשערו של אצי מלמד כי היה מעורב בתהליכי עיבוד נחושת. הניסיון שנצבר בעיבוד נחושת סייע למין האנושי לפתח דרכי עיבוד גם למתכות אחרות, ובפרט להתכת ברזל.

התכת נחושת

חשיבות מיוחדת נודעת ליצירת סגסוגות של נחושת עם אבץ או בדיל, המכונות פליז וארד (ברונזה בלעז), בהתאמה. יצירת סגסוגות אלו החלה זמן קצר לאחר גילוי הנחושת. חפצי ברונזה מערים שומריות וממצרים העתיקה תוארכו לשנת 3,000 לפני הספירה. פליז היה מוכר ליוונים, אך היה משמעותי הרבה יותר בימי האימפריה הרומית.

כור היתוך לנחושת מימי הביניים

כור היתוך לנחושת מתקופת הברונזה. חותמת ביול ממכונה של חברת האבאס מדגם AA5/D בעלת עריכים מתכווננים.

כדי להבין את מקומם של הנחושת והברונזה בהתפתחות המין האנושי הבה נתבונן בלוח הזמנים של אבותינו. בעידן הניאוליתי עדיין היה המין האנושי מוגבל לשימוש בכלי אבן. לאחריו בא העידן הכלקוליטי (משנת 4,000 על שנת 2,500 לפני הספירה, לערך), שבו שימשו כלי נחושת לצד כלי אבן. עידן הברונזה החל בשנת 2,500 לפני הספירה, ונמשך עד לשנת 600 לפני הספירה, ובמהלכו השימוש בברונזה היה נפוץ בכל אירופה. הברונזה שלטה בכיפה עד שהמין האנושי למד לנצל את הברזל לצרכיו (אני מפנה את הקורא למאמר על תולדות הברזל בנושאן מס' 100).

מרכזיותם של הנחושת והברונזה בתרבויות היוונית והרומית באה לידי ביטוי בכך שאפרודיטה (ובעקבותיה מקבילתה הרומאית, ונוס) נקבעו כסמל לנחושת במיתולוגיה ובאלימיה. יופייה של המתכת, השימוש שלה ביצור מראות ומקורה הקפריסאי (האי נחשב מקודש לאלים) – כל אלו תרמו לקשר בין המתכת לשתי האלות. שבעה הכוכבים שהיו ידועים לתרבויות עתיקות אלו זוהו עם שבע המתכות שהיו מוכרות להן, וכוּכב נוגה (ונוס בלעז) הוצמד לנחושת.

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

הסמל העתיק של נחושת: אפרודיטה והמראה של ונוס.
חותמת ביול ממכונת "מייילמאסטר" תוצרת האסלר מדגם C5 בעלת עריכים מתכווננים.

לנחושת נודעת חשיבות רבה בתרבות האנושית, בפרט בתחום המוניטרי. הרומאים נהגו להשתמש במטילי נחושת בתור כסף בין המאות השישית לשלישית לפנה"ס. תחילה נקבע ערך המטבע לפי שווי הנחושת בלבד, אך בהדרגה ניתן משקל גם לצורה ולמראה המתכת. המטבעות מתקופת **יוליוס קיסר** היו עשויים פליז, בעוד שבימי **אוגוסטוס** השתמשו בסגסוגות של נחושת עם עופרת ובדיל. הרומאים השתמשו בנחושת בכמויות אדירות, וכרו מידי שנה כ-15,000 טון ממתכת זו – כמויות שלא נראו מאז עד לימי המהפיכה התעשייתית. עיקר פעילות הכרייה של הרומאים התרחשה בחצי האי האיברי, בקפריסין ובמרכז אירופה.

חותמת מקופרברג, 1890.

הנחושת ונגזרותיה שלטו בכיפה באותם ימים: שערי בית המקדש אחרי השיפוץ שערך בו הורדוס היו עשויים ברונזה קורינתית. בהודו העתיקה נעשה שימוש בנחושת בכלי ניתוח ובציוד רפואי במסגרת האירור ודה - שיטת רפואה הוליסטית הודית. גם במצרים העתיקה נמצא לנחושת שימוש רפואי לטיפול בפצעים. "הסוללה של בגדד" – כלי קרמיקה אשר בו גלילי נחושת המולחמים לעופרת – אשר מתוארכת לתחילת הספירה הנוצרית, שימשה על פי אחת התיאוריות כסוללה חשמלית.

מכרות הנחושת

סמל העיר פאלון כולל את סמל הנחושת.

בהתחשב בשימוש הרב שעושה המין האנושי בנחושת אין זה פלא כי לכריית המתכת נודעת חשיבות כלכלית רבה. "הר הנחושת הגדול" (בשבדית: Stora Kopparberg) הוא מכרה הנמצא לידי העיירה פאלון בשבדיה. הפעילות המכרה החלה במאה העשירית, ונמשכה ברציפות עד סגירתו בשנת 1992. במאה השבע עשרה סיפק מכרה זה שני שלישים מצריכת הנחושת של אירופה, ואת המימון לרבות מהמלחמות של שבדיה בתקופת פעילותו. בצדק ראו בו השבדים אוצר לאומי.

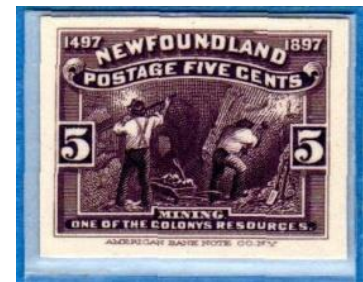
איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית

בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

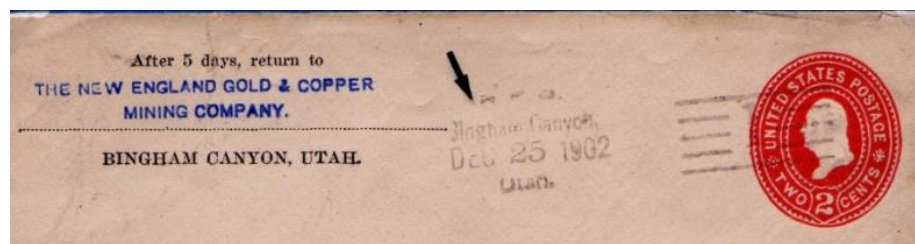
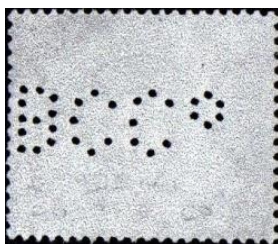
בעבר כריית נחושת נעשתה בעיקר במכרות פתוחים או מתחת לפני הקרקע. כיום רוב הנחושת נכרית כעפרות גפרתיות במכרות פתוחים ענקיים במרבצים של פורפירים (סלעי יסוד המכילים גבישים גדולים) אשר ריכוז הנחושת בהם הוא פחות מאחוז אחד. דוגמאות בולטות הם צ'וקוויקאמאטה בצפון צ'ילי, מכרה בינגהאם קניון ביוטה ומחוז ביסבי באריזונה. צ'ילי היא ספקית הנחושת הגדולה ביותר, עם נתח שוק של כשליש מכלל הצריכה העולמית. בעקבותיה באות ארצות הברית, אינדונזיה ופרו. מרבצים גדולים נוספים קיימים ב"חגורת הנחושת" בזמביה וזאיר, וכן בפולין.

מכרה פתוח, במקום שבו כוח האדם היה זול.
דבר בולים מקונגו הבלגית.

כרית נחושת תת קרקעית. זהו הבול הראשון שהונפק בנושא כריה.
מימין: הגהת מטבעת (die proof). משמאל: הבול המונפק.

מימין: חותמת מבינגהאם קניון ביוטה. האותיות RFO בראש החותמת הן קיצור ל-Rural Free Delivery -- משלוח דואר ללא תשלום ביום חג המולד (25 בדצמבר).
משמאל: ראשי תיבות מנוקבים (perfin) של חברת Bradon Copper Co. – חברה אמריקאית שעסקה בכריה בצ'ילי. הבול מוצג מצדו האחורי כדי שראשי התיבות יראו בצורה ברורה.

מכרית מחצבים ועד לקבלת הנחושת

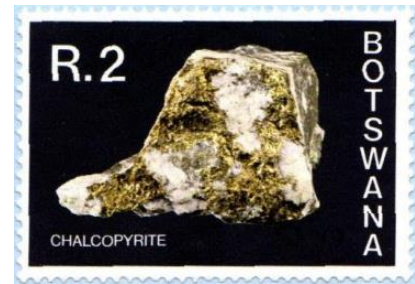
כמות הנחושת הנמצאת בשימוש נמצאת בעליה מתמדת, וכתוצאה מכך כמות החומר הזמינה בקושי מספיקה כדי לאפשר למדינות מפתחות להגיע לרמת השימוש הנהוגה בארצות המפותחות. על פי הערכות עתודות הנחושת ימוצו בתוך 25 עד 60 שנה. המשמעות היא, שבעולם המודרני נדרש מיחזור של נחושת. בה במידה נדרשת יכולת גבוהה יותר להפיק נחושת ממחצבים בהם ריכוז הנחושת הולך ונהיה נמוך יותר ויותר.

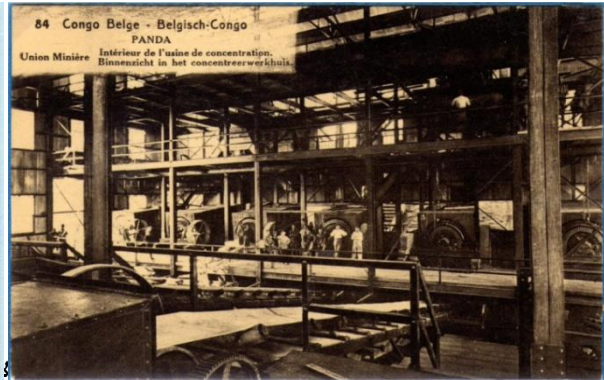
איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית

בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

כיום ריכוז הנחושת במחצבים עומד בממוצע רק על 0.6%. המחצבים הנפוצים ביותר הם עפרות גפרתיות, ובמיוחד כלקופיריט (תרכובת של נחושת עם ברזל וגפרית). יעד מרכזי של הטיפול המטלורגי בכל מחצב הוא ההפרדה של המינרלים המתכתיים מהפסולת הקיימת בסלע. ראשית, הסלע מרוסק ונטחן עד דק כדי לשחרר את המינרלים הספציפיים.

כלקופיריט

נחושת מותכת.

את האבקה מסננים באמצעות תהליך מיוחד של ציפה על גבי קצף, ובדרך זו מגיע ריכוז הנחושת בחומר הנותר לרמה של 10-15%. חימום של החומר בנוכחות סיליקה (תחמוצת סיליקון) מסלק חלק ניכר מהברזל, משום שלברזל יש נטייה טבעית להתרכב עם סיליקה. בשלב זה נותר בידנו חומר בעל צבע כהה עכור, המורכב מנחושת וגפרית – הרכיבים הנותרים של הכלקופיריט. חימום לטמפרטורות גבוהות במיוחד מסלק את הגפרית, ומותיר בידינו תחמוצת של נחושת. באמצעות חימום מבוקר בנוכחות גז ניטרלי ניתן לשחרר את החמצן (תהליך כימי המכונה חיזור), ולקבל נחושת "נטו". את התהליך של סילוק החמצן משלימים באמצעות תהליך זיקוק חשמלי.

זיקוק הנחושת נעשה בטמפרטורות גבוהות, והעובדים חייבים ללבוש בגדי מגן מפני החום.

מטעמים כלכליים וסביבתיים כאחד דואגים לאסוף את תוצרי הלוואי של התהליכים שתוארו לעיל. למשל, את הגז של דו-תחמוצת הגפרית, הנוצר בעת תהליך החימום, אוספים והופכים לחומצה גפרתית – חומר המשמש בתהליכי שחרור החמצן מהנחושת. מלבד התועלת הכלכלית המובנת מאליה יש לאיסוף זה חשיבות עצומה של הגנה על הסביבה: בימים בהם שיקולים "ירוקים" לא היו מוכרים נגרמו אסונות כבדים כתוצאה משחרור לא מבוקר של דו-תחמוצת הגפרית לאוויר. שחרור זה גרם לגשם חומצי אשר הכחיד את הצמחיה באזור כולו.

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

מזקקת נחושת המשחררת גז רעיל של דו-תחמוצת הגפרית.

מעטפה המבויילת בתריסר בולים בערך נקוב של $1\frac{1}{2}$ סנט – סך הכל 18 סנט. זה היה התעריף הנכון למשלוח דואר רשום בארצות הברית. המעטפה מוחתמת בחותמת קישוטית (fancy cancel). על פי תקנות הדואר נעשה שימוש בחותמת הקישוטית לפסול את הבולים על דואר רשום, בעוד שחותמות רגילות ובהן תאריך המשלוח וההגעה הוטבעו על צידה האחורי של המעטפה. במקרה שלנו המכתב נשלח מקלארקסדייל באריזונה ב-11 באוקטובר 1928, ונתקבל בסיילם במסצ'וסטס ב-15 בנובמבר.

סיכום

כמעט 11,000 שנה משתמש המין האנושי בנחושת, והביקוש למתכת ולסגסוגות שלה רק עולה. כרית הנחושת הופכת לקשה יותר, ותהליכי הזיקוק למסובכים יותר. בשנים האחרונות ניכרת מגמה מובהקת של שמירה על הסביבה בתהליכי הזיקוק, אולם בנסיבות אלו ברור מדוע מיחזור מוצרי נחושת הוא צו השעה. יש לקוות, כי בשנים הקרובות נראה מודעות גוברת לצורך זה.

יוסי חרש, גיאולוג במקצועו, אוסף בולים בנושא המינרלים. התצוגה שלו - "מינרלים: מקורם ניצולם והשימוש בהם" - זכתה במדליית זהב ברמה הבינלאומית במספר תערוכות עולמיות. כתובתו לתגובות: j_charrach@yahoo.com

איך לשפר את הפרזנטציה ד"ר יהושע מגר

אחד הסעיפים המשמשים להערכת תצוגה בולאית תחרותית הוא סעיף הפרזנטציה. סעיף זה זוכה לחמש נקודות בלבד, ועל כן מציגים רבים נוטים להקל בו ראש. מניסיוני כמציג וכשופט זוהי טעות קשה.

אציין שתי סיבות לחשיבותה של הפרזנטציה. ראשית, אלו הן "נקודות שלא עולות כסף". פעמים רבות שמעתי תלונות על כך שתצוגה נמדדת על פי עובי הארנק של המציג. הנה לפנינו סעיף בו ניתן לצבור נקודות ללא כל השקעה כספית. שנית, למרות שלסעיף זה מוקדשות חמש נקודות בלבד, הרי שהשפעתו גדולה יותר. תצוגה הנראית מרושלת יוצרת רושם שלילי על השופט (אפילו באופן תת הכרתי), ואין ספק כי המציג נפגע מכך גם בסעיפי ניקוד אחרים.

בהזדמנות זו אני רוצה להזים את הטענות, כאילו השופטים מחליטים על הציון בסעיף הפרזנטציה כדי "לעגל" או "להתאים" את התוצאה הסופית לתוצאה אליה הם מעוניינים להגיע. האמת היא, שסדר הפעולות הוא הפוך. השופטים קובעים תחילה את הניקוד עבור הפרזנטציה, ורק אז בוחנים את התצוגה על פי שאר הקריטריונים. מכאן שקבלת מלוא חמש הנקודות בסעיף זה היא בבחינת התחלה ברגל ימין.

גם מציגים אשר זכו בעבר בניקוד מלא עבור הפרזנטציה שלהם אינם יכולים לנוח על זרי הדפנה, שהרי הדבר אינו מבטיח להם דבר לגבי התערוכה הבאה. לדעתי, כל מציג חייב לשוב לאחר זמן מה, להתבונן בתצוגה שלו, ולחפש דרכים לשפר אותה.

כדי שלא יאשימו אותי במתן "עצות גנרליות" אביא במאמר זה מספר דוגמאות מהתצוגה שלי, אשר זכתה במדליית זהב גדול. למרות שצברתי את מלוא הנקודות עבור הפרזנטציה שלי מצאתי (לדעתי) דרכים לשפר אותה. כידוע, יופי הוא בעיני המתבונן, ולכן ייתכן ואחרים יחלקו על דעתי. אני מביא להלן מספר עמודים מהתצוגה "לפני" ו"אחרי", תוך הסבר על מהות השינויים אותם ערכתי. הקורא מוזמן לבחון את השינויים ולגבש את דעתו אם שיפרתי את התצוגה או פגעתי בה.

בתמונה מספר 1 נראה עמוד התצוגה המוקדש לדיש ידני ובאמצעות בעלי חיים. בעמוד יש שני אלמנטים בולאיים משמעותיים: הראשון הוא מכתב רשמי מאיטליה משנת 1869 הנושא חותם של הועדה החקלאית. חותם זה, המעניק למכתב פטור מבול, מראה את הכלים המשמשים לדיש. האלמנט החשוב השני הוא בולי זמסטבו רוסיים המראים מחבט. אלה בולים איכותיים מבחינה בולאית, ואני עורך בהם מחקר בולאי קטן.

במשך מספר שנים הוצג עמוד זה ללא שינוי, ואני הייתי מרוצה ממנו. אני אוהב מאוד את המכתב האיטלקי, וחשבתי שאני נותן לו את הכבוד המגיע לו כאשר אני מציג אותו כשהוא פרוס במלואו. בצורה זו גם ניתן לראות שחותמת הועדה החקלאית מוטבעת עליו פעמיים.

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

תמונה מספר 1: העמוד המקורי

לאחרונה כאשר עברתי על התצוגה שלי פעם נוספת, הגעתי למסקנה שעשיתי כאן טעות. בגירסא החדשה (תמונה מספר 2) בחרתי לקפל את המכתב (כמובן, אני מראה את החלק הנושא גם את חותמת הדואר לצד חותמת הועדה החקלאית). כך התאפשר לי לחלק את הטקסט התימאטי לשני חלקים, להציג את בולי הזמסטבו בשורה אחת, ולנצל את השטח שהתפנה לפריטים נוספים המראים את פעולת הדיש – אחד מהם הגהת מטבעת של בול תאילנדי יפה. אני סבור, שהעמוד החדש טוב יותר מבחינה תימאטית ומבחינת פרזנטציה גם יחד.

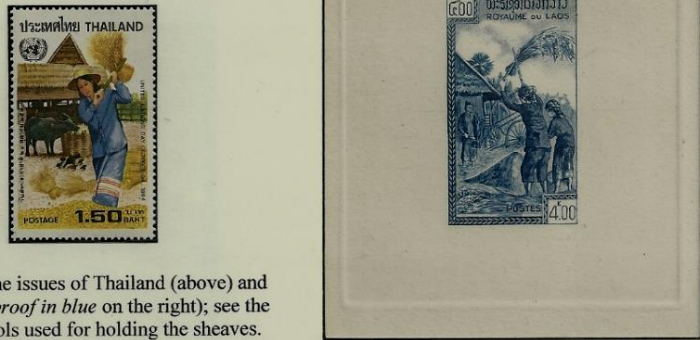
בדוגמא אותה ראינו הייתי צריך להשתחרר מקיבעון מסוים כדי לשפר את העמוד. הנה דוגמא ובה השיפור נובע מכלל אחר – לא ליצור דפים עמוסים מידי. בתמונה מספר 3

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

2.4. Threshing by hands and using animals.

The earliest (and still used) method of threshing rice is by beating the sheaves on a hard ground,...

...as depict the issues of Thailand (above) and Laos (die proof in blue on the right); see the wooden tools used for holding the sheaves.

Some 2500 years ago, the flail (pointed above by arrow) started being used in Europe as a manual tool for threshing. Russian Zemstvo Kamyshev 5 types of the 1903-17 issue, varying in blue, green and red colors

Italian 1869 official letter, with Asolo Agric. Commission seal and 19.5 postmark

The seal of the Agricultural Commission contains hand-operated tools, among which is a flail consisting of a wooden bat swinging from a handle. Threshing with a flail took place inside a granary (as shown on the left).

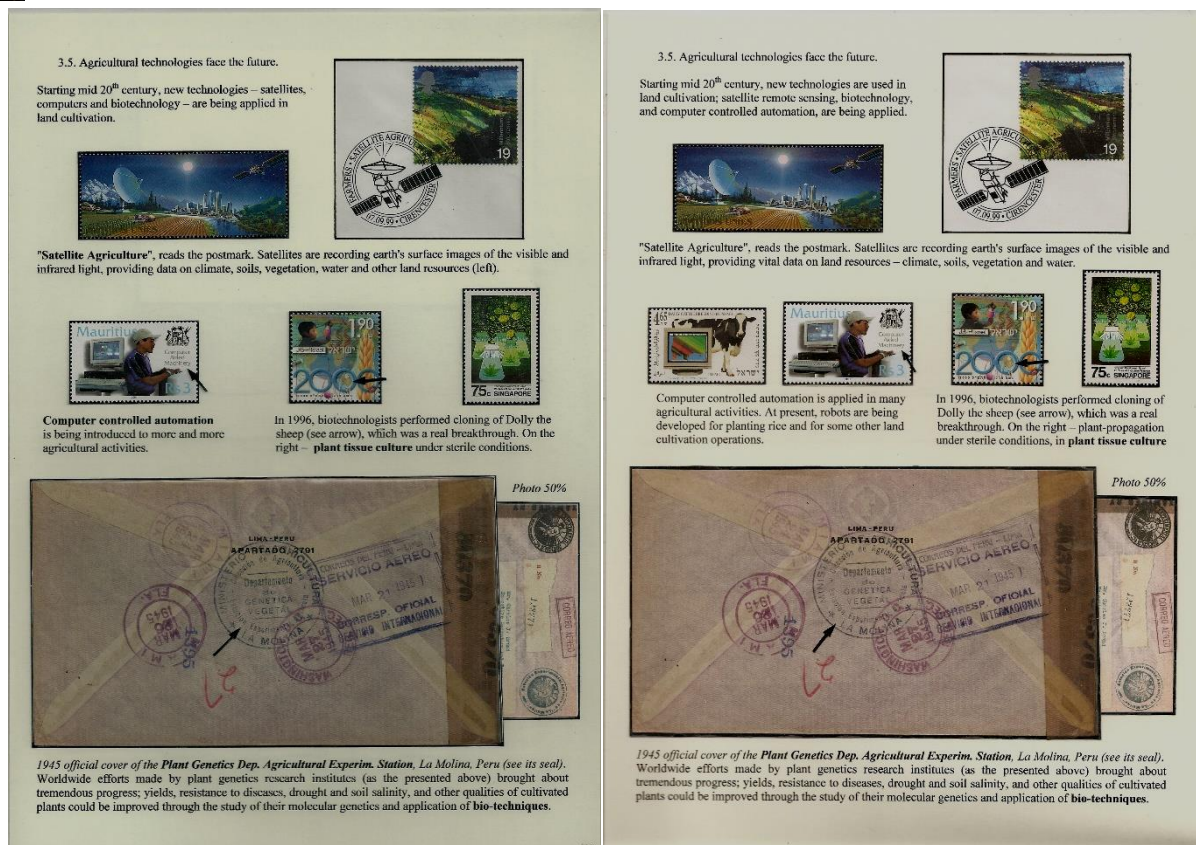
תמונה מספר 2: העמוד המתוקן

מובאות שתי גרסאות של אותו עמוד תצוגה, המוקדש לשימוש בטכנולוגיות מתקדמות בחקלאות. ההבדל היחיד ביניהן הוא, שבגירסא החדשה (משמאל) בחרתי להשמיט בול אחד. מאחר ומדובר בבול מודרני ברור שלא פגעי באיכות הבולאית של התצוגה. לדעתי, גם לא גרעתי מהתוכן התימאטי של העמוד – די בבול אחד להראות כי יש מערכות בעלות שליטה ממוחשבת. מה הרווחתי? עמוד הנראה "קל" ו"אורירי" יותר. הטקסט מתחת לשורת הבולים נכנס עכשיו בשלוש שורות במקום ארבע, וגם זה משר את התחושה של הצופה. איזו גירסא עדיפה לדעתכם?

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית

בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

תמונה מספר 3 : העמוד המקורי (ימין) והמתקן (שמאל).

מובן מאליו, שפעמים רבות שיפור בפרזנטציה נובע מהכנסת חומר בולאי חדש. הנה עמוד בתצוגה המוקדש לשימוש בסוסים בחרישה במקום בשוורים. העמוד המקורי (צד ימין של תמונה מספר 4) כלל דבר בולים גרמני משנת 1914 שהודפס על ידי הדואר לפי הזמנה פרטית, חותמת ביול, חותמת אירוע ומספר בולים.

הגירסא החדשה של העמוד (צד שמאל בתמונה מספר 4) נוצרה כאשר צירפתי אליו טופס מברק של חברת ווסטרן יוניון המראה ריתמה עשוית עור. פריט זה מגוון את החומר הבולאי, ומראה היטב נקודה תימאטית חשובה, אשר קודם נבצר ממני להדגימה. כדי לפנות מקום לטופס המברק הורדתי את חותמת הביול, אשר ממילא אינה מוסיפה הרבה ביחס לדבר הבולים הגרמני. כיוון שבכך לא די הורדתי גם את החותמת השוודית (לצורך הנקודה התימאטית – זני הסוסים שהתפתחו כדי לשמש בחריש - הבולים מאנגליה ובלגיה מספיקים בהחלט) ואת הבול הישראלי, שפשוט לא נותר לו עתה מקום. לעומת זאת לא ויתרתי על הבול מדנמרק, אשר נודעת לו חשיבות תימאטית רבה.

בשורה התחתונה: קיבלתי עמוד חזק יותר מבחינה בולאית ומבחינה תימאטית, הנראה לדעתי טוב יותר מהעמוד המקורי, אשר היה מעט מבולבל. מאחר ובראש העמוד ובתחתיתו ניצבים פריטים גדולים, יחסית, אני מרגיש נוח עם המרווח הנוצר באמצע העמוד.

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית

בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

תמונה מספר 4 : העמוד המקורי (ימין) והמתקן (שמאל).

ולסיום – שוב התמודדות עם פריט גדול. הפעם מדובר באיגרת מאלרדי, הכוללת פרסומת ליין מרסלה. פריט זה משמש אותי פעמים: ראשית, חבית העץ המופיעה בחזית האיגרת, בה משתמשים בזמן תהליכי התסיסה והיישון של היין, ושנית – הפרסומת המצויה בתוכה. בעבר (תמונה מספר 5, צד ימין) הצגתי את האיגרת כשהיא פרוסה באופן מלא, ולצידה צילום מוקטן של החלק הפנימי, וצילום נוסף (מוגדל) של הפרסומת הרלוונטית לתצוגה שלי.

בגירסא המתוקנת (תמונה מספר 5, צד שמאל) בחרתי לקפל את האיגרת, תוך שאני מצלם בהקטנה את החלק המקופל, שבו יש מידע דוארי מעניין. ויתרתי על הצילום של העמוד הפנימי, מתוך הנחה שרוב האספנים והצופים (ובוודאי כל השופטים) מכירים את איגרות המאלרדי עם מודעות הפרסומת. כמובן שלא ויתרתי על הצילום המוגדל של מודעת היין.

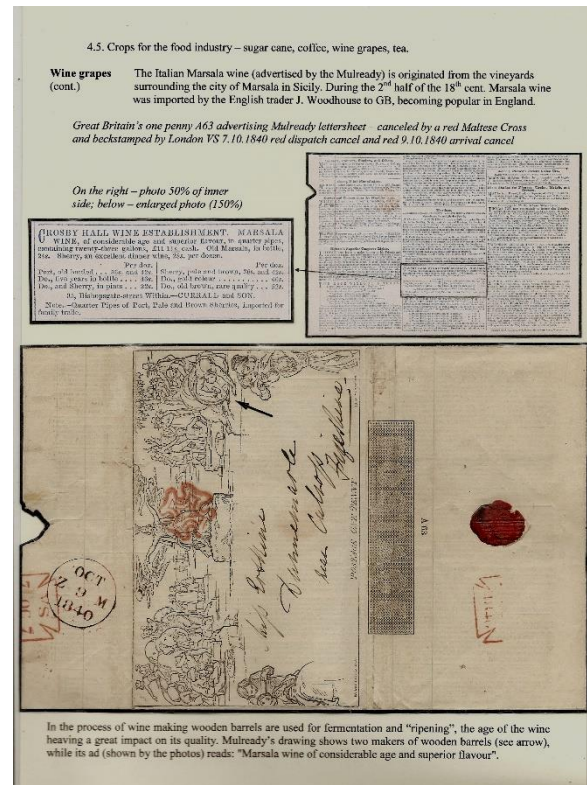
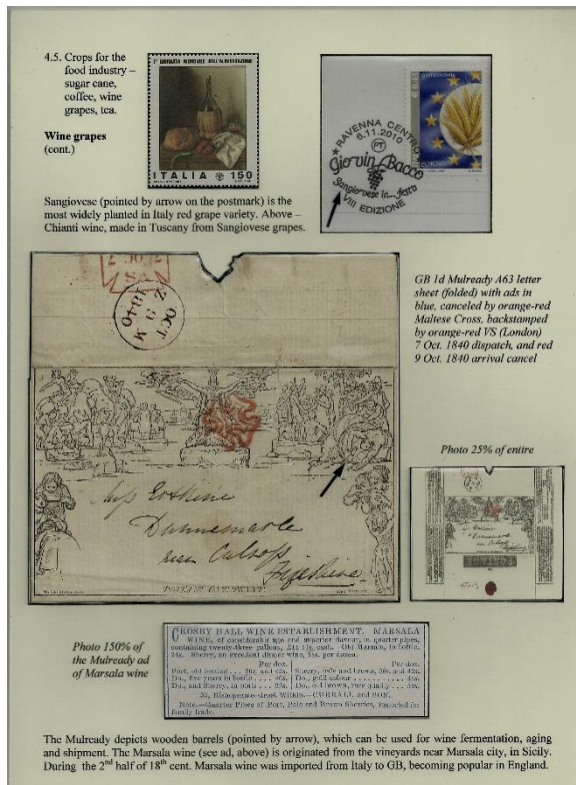
מה הרווחתי כתוצאה משינוי זה? ראשית, איגרת המאלרדי נראית בצורה הרבה יותר טבעית לצופה, וכך קל יותר להבחין בחבית היין אשר בחזיתה. שנית, התפנה לי שטח נוסף על גבי דף התצוגה. את המקום הזה ניצלתי כדי להרחיב את הדיון לסוגי יין נוסף. הפריטים בהם אני משתמש – בול וחותרמת, שניהם מאיטליה – אינם נדירים, אך הם מגוונים את העמוד, ומוסיפים לו מעט צבע. הטקסט, אשר בגירסא המקורית יצר עומס בראש העמוד, מפוזר בצורה הומוגנית יותר על פני העמוד.

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית

בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

כפי שציינתי בראשית דברי, התצוגה שלי זכתה לציון מקסימלי עבור הפרזנטציה שלה גם בגירסא הקודמת. אולם אני סבור שהשינויים המובאים במאמר הביאו לשיפור. המסקנה היא ששום מציג – גם זה הזוכה במדליות גבוהות – אינו צריך לדבוק בקיים מטעמי שמרנות. אני ממליץ גם למציגים מתקדמים לשוב ולבחון את עמודי התצוגה שלהם לאחר זמן מה, ולעשות זאת "בראש פתוח". לא קל לאדם להתבונן במעשי ידיו, לגלות בהם פגמים ולהודות בטעויות אותן עשה, אולם רק בדרך זו של ביקורת עצמית ניתן להתקדם.

תמונה מספר 5 : העמוד המקורי (ימין) והמתקוקן (שמאל).

ד"ר יהושע מגר, יו"ר איל"ת, הוא שופט תימאטי. התצוגה שלו – "התפתחות עבודת האדמה מראשיתה ועד ימינו" – זכתה ארבע פעמים בזהב גדול – המדליה הגבוהה ביותר בתערוכות בולים. כתובתו למשלוח תגובות: jmagier@netvision.net.il